

Jan BAŁK (1890 - 1942)

pedagog-filolog klasyczny

Urodził się 16.12.1890 r. w Olszyczach, w dawnym woj. krakowskim. Kształcił się w Jaśle. W tamtejszym Gimnazjum Państwowym zdał egzamin dojrzałości w 1911 r. Następnie studiował w Wydziale Filozofii Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Do roku 1917 służył w wojsku austriackim w stopniu podchorążego piechoty. W latach 1918-1921 pracował jako nauczyciel języka łacińskiego w prywatnym Gimnazjum w Baratowie. Następnie do 1931 r. wykładał łacinę w Państwowym Gimnazjum im. W. Jagiełły w Krasnymstawie. Doksztalał się na kursach we Lwowie i w 1928 r. otrzymał dyplom nauczyciela szkół średnich ogólnokształcących i seminaryjnych. W roku 1933 rozpoczął pracę w I Gimnazjum Państwowym im. St. Staszica w Lublinie i kontynuował ją do 1939 r. Po aresztowaniu dyrektora szkoły - Tadeusza Moniewskiego prowadził Szkołę do chwili jej likwidacji.

Aresztowany przez Gestapo był więźniem Zamku Lubelskiego. Wysłany 12.10.1942 r. do Dachau zginął w komorze gazowej.

Tadeusz BOCHENSKI (1895 - 1962)

pedagog, filolog i poeta

Urodził się 17.04.1895 r. w Chrzanowie. Ukończył filologię klasyczną i filozofię na Uniwersytecie Wiedeńskim oraz tamtejsze konserwatorium. W 1918 r. przyjechał do Lublina i podjął pracę w Gimnazjum im. Staszica, gdzie przez 13 lat uczył greki i łaciny. Oprócz pracy dydaktycznej zajmował się twórczością poetycką. W 1919 r. ukazał się pierwszy tomik jego wierszy „Poezje”. Następnie ukazały się dalsze tomiki tej serii oraz nowele i przekłady. Współpracował też z periodykami: „Reflektorem” i „Nowym Życiem”, a po 1926 r. również z „Kamerą”. W 1931 r. przeniósł się do Krakowa, gdzie również uczył w tamtejszym gimnazjum. W 1936 r. przeniósł się do Zakopanego, gdzie nadal tworzył. Był zamiłowanym taternikiem i zajmował się góralską młodzieżą artystyczną.

Zmarł 16.12.1962 r. w Zakopanem.

Wojciech BYSTRZANOWSKI (1699 - 1782)

jezuita, pedagog, filozof i matematyk

Urodził się 13.04.1699 r. w Lubelskiem. W 1713 r. wstąpił w Krakowie do zakonu jezuitów, w którym zdobył wykształcenie. Studiował też filozofię w Kaliszu oraz teologię w Poznaniu. W 1726 r. uzyskał święcenia kapłańskie.

W latach 1730-32 nauczał matematyki w Kolegium Krasnostawskim. Od 1733 do 1745 r. wykładał matematykę i teologię w Kolegium Jezuickim w Lublinie. W 1745 r. został rektorem Kolegium poznańskiego, a od roku 1752 pełnił podobną funkcję w Kolegium lwowskim. W 1756 r. powrócił do Lublina, gdzie z 4-letnią przerwą (Kolegium w Jarosławiu) pełnił funkcję rektora.

W 1767 r. został powołany na prowincjonała małopolskiego. W 1770 r. powrócił do pracy dydaktycznej.

Zmarł w 1782 r. prawdopodobnie w Lublinie.

Adam BERGER (1888-1969)

Prawnik, pedagog

Urodził się 15.07.1888 r. w Lublinie. W 1907 r. był pierwszym maturzystą prywatnego gimnazjum filologicznego im. Staszica w Lublinie. Studiował prawo w Monachium, paryskiej Sorbonie i Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie w 1921 r. uzyskał doktorat. W okresie I wojny światowej działał w uniwersytetach ludowych. W latach 1917-19 uczył w Gimnazjum im. Staszica. Od 1917 r. do 1930 r. pracował w sądownictwie i był wykładowcą prawa karnego na KUL. Po przeniesieniu się do Warszawy do 1939 r. był prokuratorem w Sądzie Najwyższym i członkiem Warszawskiej Rady Adwokackiej. W okresie okupacji do 1943 r. pracował w różnych majątkach ziemskich, prowadził tajne nauczanie. Po wojnie, do 1950 r. był notariuszem w Lublinie. Przeniósł się do Podkowy Leśnej i prowadził praktykę adwokacką w Grodzisku Mazowieckim. Opublikował wiele prac z zakresu prawa karnego i politycznego. W poglądach politycznych był piłsudczykiem. Opublikował szereg prac o Józefie Piłsudskim.

Zmarł 10.05.1969 r. w Podkowie Leśnej.

Gracjan CHMIELEWSKI (1840 - 1930)

pedagog, powstaniec 1863 r.

Urodził się w 1840 r. w Kraśniku. Gimnazjum Męskie w Lublinie ukończył w 1861 r. Studia wyższe podjął w Instytucie Politechnicznym w Puławach. Podczas powstania styczniowego walczył m.in. w oddziałach Frankowskiego i Langiewicza. Brał udział w bitwach pod Kaniwołą, Chruśliną i Żyrzynem. Po powstaniu pozostawał pod nadzorem policji.

Stopień magistra nauk przyrodniczych uzyskał w warszawskiej Szkole Głównej. Przez blisko 40 lat uczył bez przerwy w szkołach warszawskich. W 1905 r. przeszedł na emeryturę i osiadł w Sadurkach pod Lublinem. W 1906 r. objął stanowisko dyrektora nowej, prywatnej szkoły polskiej w Lublinie, o której otwarciu występowała spółka cywilna. Jako dyrektor prowadził szkołę im. Staszica do 07.05.1919 r., tj. do chwili przekazania jej władzom państwowym.

Był pierwszym prezesem Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Lublinie.

Gracjan Chmielewski był kawalerem Krzyża „Virtuti Militari”.

Zmarł 17.05.1930 r. w Wymysłowie.

Jan DOBRZAŃSKI (1901 - 1997)

pedagog - historyk

Urodził się 30.12.1901 r. w Wierzbianach w woj. lwowskim. Gimnazjum ukończył w 1922 r. w Żółkwi. W latach 1922-1926 studiował historię na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, po czym złożył egzamin na nauczyciela szkół średnich. W 1926 r. rozpoczął pracę dydaktyczną w Państwowym Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie. Tylko w roku szkolnym 1931/32 uczył w Gimnazjum im. Głowackiego w Tomaszowie Lub. U „Staszica” uczył do wybuchu wojny. Po wojnie powrócił do pracy w Gimnazjum i Liceum im. Staszica, gdzie do 1947 r. uczył historii i nauki obywatelskiej. Z ramienia kuratorium hospitał lekcje historii w innych szkołach Lubelszczyzny. Od 1944 r. związał się ze szkolnictwem wyższym. Od 1945 do 1955 roku kierował Katedrą Historii Szkolnictwa KUL. W latach 1951-1954 był prorektorem. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1956 r., a zwyczajnego w 1969 r. Na UMCS przeniósł się w 1956 r., gdzie pracował do przejścia na emeryturę w 1972 r. Kierował katedrą Oświaty i Wychowania, w latach 1958-1959 był dziekanem Wydziału Humanistycznego i prorektorem w latach 1959-1962. Był organizatorem studiów pedagogicznych na UMCS,

W pracach naukowych i licznych publikacjach zajmował się historią oświaty i szkolnictwa. Jako społecznik działał w Polskim Towarzystwie Historycznym. Był członkiem założycielem i członkiem honorowym Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, oraz członkiem Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego. Opiekował się również miejską Biblioteką Publiczną im. H. Łopacińskiego.

Za swoją działalność został odznaczony m.in. Krzyżem Walecznych za udział w wojnie 1918-1921, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, tytułem „Zasłużony Nauczyciel”.

Zmarł 05.07.1997 r. w Lublinie.

Michał DREWKO (1887 - 1964)

pedagog, historyk, geograf, archeolog

Urodził się 22.10.1887 r. w Sokalu n/Bugiem. Gimnazjum Klasyczne ukończył w 1908 r. w Rzeszowie. Studiował na UJ historię, geografę i archeologię. Od 1912 r. pracował w Muzeum Archeologicznym AU w Krakowie, a po uzyskaniu uprawnień nauczycielskich podjął pracę w szkołach średnich Krakowa, a w latach 1920-1922 uczył historii i geografii w Państwowym Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie. Równocześnie pełnił funkcję konserwatora zabytków przedhistorycznych w III okręgu lubelskim. Po roku 1922 ze względu na powierzenie mu obowiązków konserwatora również okręgu lubelskiego, zrezygnował z pracy nauczycielskiej.

W latach 1920-1928 dokonał wielu odkryć i prac konserwacyjnych na Lubelszczyźnie. Po reorganizacji służb archeologicznych w 1928 r. przeniósł się do Warszawy i pracował znów w szkolnictwie. Po upadku Powstania pracował nad ratowaniem mienia kulturalnego stolicy, a później powrócił do zawodu archeologa.

Zmarł 04.04.1964 r. w Warszawie.

Franciszek DEC (1882 - ...)

pedagog

Urodził się 21.01.1882 r. w Lublinie. Gimnazjum Filologiczne im. St. Staszica ukończył w 1908 r. Kształcił się następnie w latach 1908-1910 na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Lwowskiego. Od roku 1914 rozpoczął pracę dydaktyczną w szkolnictwie powszechnym i średnim. W latach 1917-1918 obok zajęć szkolnych pełnił funkcję pomocnika inspektora w Inspektoracie Szkolnym Okręgu Łomżyńskiego.

W 1920 r. ochotniczo zgłosił się do wojska. Pracę nauczyciela w Państwowym Gimnazjum im St. Staszica w Lublinie podjął 01.09.1923 r. W 1927 r. uzyskał dyplom MWR i OP, kwalifikujący do nauczania chemii i przyrody w niższych klasach średnich szkół ogólnokształcących. Nauczał w szkole geografii, fizyki i biologii. Był członkiem Polskiego Związku Zachodniego i wiceprzewodniczącym Polskiego Związku Plastyków. W szkole opiekował się Kołem Ligi Obrony Powietrznej Państwa.

W stan spoczynku przeszedł 01.12.1952 r.

W okresie okupacji prowadził lokal gastronomiczny dla Niemców przy ul. Kościuszki. Prawdopodobnie pośredniczył w kontaktach z gestapowcami w sprawie zwolnień z więzienia na Zamku.

Po wyjściu Niemców z Lublina nie był już w mieście widziany i dalsze jego losy są nieznane.

Wincenty DAWID (DAWIDOWSKI) (1816-1897)

nauczyciel, konspirator, zesłaniec, literat

Urodził się 03.04.1816 w Szczebrzeszynie. Gimnazjum Męskie ukończył w Lublinie. W latach 1837-1841 studiował na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Petersburgu.

W 1841 r. rozpoczął pracę pedagogiczną w Suwałkach, a w 1842 r. otrzymał posadę nauczyciela w Gimnazjum Lubelskim, gdzie wykładał nauki filologiczne, później zaś historię i geografę. Po ujawnieniu jego kontaktów z Konspiracyjnym Stowarzyszeniem Ludu Polskiego został w 1843 r. aresztowany i osadzony w Cytadeli. W śledztwie obciążył winą wielu spiskowców i sam zamiast na katorgę, skazany został na służbę jako prosty żołnierz w korpusie kaukaskim. Brał udział w ekspedycjach przeciwko Czechencom walczącym o niepodległość. Odznaczony za dzielność, został zwolniony w 1853 r. z wojska. Przebywał w Warszawie, a od 1857 r. przyjął stanowisko nauczyciela powiatowej szkoły realnej. W 1862 r. wrócił do przekształconego gimnazjum gubernialnego w Lublinie. W 1872 r. przeniesiono go do Płocka. Na emeryturę przeszedł w 1873 r. i osiedlił się w Warszawie.

Pracując w Lublinie pisał utwory poetyckie i wspomnieniowe z okresu kaukaskiego. Wydał kilka prac z dziedziny dydaktyki. Przyczynił się do powstania i rozwoju pierwszych dzienników i czasopism lubelskich, do których pisywał i je współredagował.

Zmarł 15.03.1897 r. w Warszawie.

Alina GAUZE (1908 - 1998)

pedagog-filolog

Urodziła się 09.08.1908 r. w Lublinie. W 1921 r. uzyskała maturę w Prywatnym Gimnazjum SS Urszulanek w Lublinie. Ukończyła studia na KUL, uzyskując w 1933 r. dyplom magistra filologii francuskiej. W okresie międzywojennym pracowała w Seminarium Nauczycielskim, Gimnazjum Żeńskim im. Unii Lubelskiej oraz Gimnazjum i Liceum SS Urszulanek w Lublinie. W latach 1937-1938 była stypendystką rządu francuskiego na paryskiej Sorbonie oraz w Instytucie Lingwistyki w Paryżu. Wobec zbliżającej się wojny powróciła do kraju. Od listopada 1944 r. jako członek AK brała udział w tajnym nauczaniu. Pracowała jako kasjerka oraz w Polskim Komitecie Opiekuńczym, uczestnicząc w akcji pomocy więźniom Majdanka. Po wojnie pracowała w Prywatnym Gimnazjum i Liceum dla Dorosłych, a od 1947 do 1952 r. uczyła francuskiego w II L.O. im. Jana Zamojskiego. W 1949 r. pełniła funkcję kierownika Okręgowego Ośrodka Dydaktyczno-Naukowego języka francuskiego. Była też lektorką na UMCS. W latach 1952-1969 była nauczycielką języka francuskiego w I L.O. im. St. Staszica.

Przez 25 lat pracowała społecznie w PCK, jako opiekunka kół młodzieżowych w Liceum im. J. Zamojskiego i St. Staszica.

Zmarła 13.04.1998 r. w Lublinie.

Kazimierz GOSTYŃSKI (1884 - 1942)

pedagog, katecheta

Urodził się 08.04.1884 r. w Warszawie. Po ukończeniu Gimnazjum Rontalera w Warszawie wstąpił do Seminarium Duchownego w Lublinie. Świecenia kapłańskie przyjął w 1908 r., po czym przez 6 lat studiował teologię moralną w Insbruku. Po powrocie, w 1914 r. został rektorem lubelskiego kościoła św. Piotra, oraz prefektem w Gimnazjum im. St. Staszica. Uczył też języka niemieckiego i zastępował dyrektora. Uczył też łaciny w Seminarium Duchownym.

W 1915 r. założył męskie Gimnazjum Realne im. Hetmana J. Zamojskiego, którego dyrektorem był do 1933 r. Założył tam 4 Lubelskie Drużyny Harcerzy. W latach 1933-1935 prowadził Gimnazjum Biskupie, później zaś był rektorem kościoła powizytowskiego.

Ksiądz Gostyński otrzymał od Papieża Piusa XI tytuł Szambelana. Był też kanonikiem gremialnym Kapituły Katedralnej Lubelskiej.

Po wybuchu wojny, w rocznicę Święta Niepodległości 11.11.1939 r. odprawił mszę za Ojczyznę i wygłosił porywające kazanie patriotyczne. Aresztowany 11.01.1940 r. przebywał pół roku na Zamku Lubelskim. Przewieziono go do obozu w Sachsenhausen, a następnie do Dachau.

Poniósł śmierć w komorze gazowej 06.05.1942 r.

13.06.1999 r. Papież Jan Paweł II beatyfikował ks. Gostyńskiego.

August GRYCHOWSKI (1888 - 1973)

pedagog, filolog i regionalista

Urodził się 28.08.1888 r. w Suci, w dawnym woj. warszawskim. Uczył się w Zatorze i Wadowicach. W 1906 r. po zdaniu matury na UJ studiował polonistykę i łacinę. Pracę nauczycielską rozpoczął w 1910 r. w Gimnazjum w Stanisławowie. Uczył następnie w Jaworowie do wybuchu I wojny światowej. Walczył w armii austriackiej, a w 1920 r. jako ochotnik wstąpił do Wojska Polskiego. Po wojnie wrócił do zawodu i uczył kolejno w szkołach Ostrowca, Siedlec i Lublina, w którym osiadł w 1927 r. Przez pewien czas był dyrektorem „Szkoły Lubelskiej”. Od 1936 r. do wojny uczył języka polskiego w Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica w Lublinie. Po przerwie okupacyjnej powrócił do pracy dydaktycznej pracując do 1964 r. Równocześnie brał udział w nauczaniu w ramach TUR w Świdniku, Mełgwi i Wólce.

Już w Siedlcach rozpoczął działalność regionalistyczną. Publikował w siedleckiej „Placówce”, w „Głosie Lubelskim” i „Kurierze Lubelskim”. Po okupacji spędzonej w Adampolu pisał w „Kamieniu”, „Pamiętniku Literackim” i „Kulturze i Życiu”.

Specjalnie interesował się Lubelszczyzną. Był autorem pracy „Lublin i Lubelszczyzna w życiu i twórczości pisarzy polskich od średniowiecza do 1918 r.”.

Pozostawił po sobie, w rękopisie, monografię Liceum im. St. Staszica w Lublinie.

Zmarł 20.06.1973 r. w Lublinie.

Aleksander GOSTKOWSKI (1838-1885)

Pedagog-matematyk

Urodził się 08.08.1838 r. Po ukończeniu w 1861 r. Wydziału Fizyczno-Matematycznego Uniwersytetu Warszawskiego rozpoczął pracę nauczyciela w rosyjskim Gimnazjum Męskim w Lublinie. W 1873 r. uzyskał formalne uprawnienia i nominację na profesora w tymże gimnazjum. Pracował w bardzo trudnych warunkach, w okresie nasilonej rusyfikacji, za dyrektury Mikołaja Siengalewicza. Był wybitnym pedagogiem i wychowawcą. Cieszył się wielkim autorytetem wśród polskiej młodzieży. Nieustępliwy wobec nacisków zwierzchników i protekcji nie uległ nawet dyrektorowi Szkoły w ocenie b. miernych postępów jego syna.

Wspominany był bardzo serdecznie na Zjeździe „Wychowawców” Szkoły w 1925 r.

Zmarł w 1885 r. w Lublinie.

Michał IWANOWSKI (1823 - 1891)

protorej, wykładowca religii prawosławnej

Urodził się w 1823 r. na Grodzieńszczyźnie. Uczęszczał do Akademii Duchownej w Sankt Petersburgu, którą z powodu choroby musiał opuścić. Pracował od 1845 r. jako starszy nauczyciel w szkole duchownej w Berezie Kartuskiej. Święcenia kapłańskie przyjął 26.10.1845 r. w Byteniu k. Słonimia. Pozostawał tam do 1847 r., po czym otrzymał probostwo w Mołodecznie. Jednocześnie został dziekanem i nauczycielem religii prawosławnej w tamtejszej szkole powiatowej, przekształconej w 1860 r. w gimnazjum. W 1863 r. w odwecie za pomoc powstańcom styczniowym szkołę zamknięto. Pełnił od 1864 r. obowiązki prefekta w prawosławnym Seminarium Nauczycielskim. W 1869 r. został wywyższony do godności protoreja. W 1875 r. przeniósł się do Dżisnej, gdzie objął tamtejszą parafię. W rok później został proboszczem cerkwi w Radomiu, gdzie uczył religii prawosławnej w tamtejszych gimnazjach. Do Lublina przeniesiono go w 1885 r. na stanowisko proboszcza soboru pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Został równocześnie dziekanem prawosławnym na powiaty: lubelski i nowoaleksandryjski (puławski).

Do 1890 r. wykładał też religię prawosławną w Lubelskim Gimnazjum Męskim.

Zmarł 13.07.1891 r. w Lublinie.

Felicja JAROSŁAWSKA (1910 - 1981)

pedagog-filolog

Urodziła się w 1910 r. w Opolu Lub. Gimnazjum i Liceum im. Unii Lubelskiej w Lublinie ukończyła w 1931 r. Studia wyższe odbyła w Wydziale Filologii Romańskiej KUL, po czym w 1935 r. podjęła pracę zawodową jako nauczyciel języka francuskiego w Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica w Lublinie. W 1936 r. jako stypendystka studiowała w Paryżu. Powróciła w 1938 r. i do wybuchu wojny kontynuowała pracę w Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica. W okresie okupacji prowadziła tajne nauczanie. W 1944 r. powróciła do swej pracy, którą kontynuowała do 1951 r. Na własną prośbę odeszła, nie mogąc znieść sytuacji w szkole i jej upolitycznienia. Nie układała się jej współpraca z ówczesnym dyrektorem szkoły. Na początku lat 80-tych podupadła na zdrowiu i w wyniku późno zdiagnozowanej choroby zmarła 21.04.1981 r. w Lublinie.

Franciszek JEZIERSKI (1740 - 1791)

ksiądz, pedagog, działacz polityczny, pisarz

Urodził się w 1740 r. w Gołąbkach (ziemia łukowska). Kształcił się u pijarów w Łukowie. Był namiestnikiem chorągwi husarskiej, zwalczającej bunt chłopów na Ukrainie. Porzucił służbę wojskową, wstąpił do zgromadzenia misjonarzy w Warszawie. Został księdzem i wyjechał do Włoch, gdzie uzupełniał swe wykształcenie. W 1783 r. uzyskał doktorat teologii i filozofii w Akademii Krakowskiej. Od 1781 r. działał w Komisji Edukacji Narodowej. W latach 1781-1784 pełnił funkcję rektora Kolegium Jezuickiego w Lublinie, a następnie był generalnym wizytatorem szkół koronnych. Był najbliższym współpracownikiem H. Kołłątaja i zasłynął jako czołowy publicysta Kuźnicy Kołłątajowskiej.

Był przedstawicielem postępowych tendencji Oświecenia, zwolennikiem radykalnych reform społeczno-politycznych. Zwalczał samowolę szlachty, stawał w obronie mieszczaństwa i chłopstwa.

Walczył ze światopoglądem scholastycznym i o uświęcenie nauki. Był autorem wielu publikacji, często krytycznych i sarkastycznych oraz dwóch powieści historycznych, w których pod osłoną kostiumu historycznego przeprowadził ostrą krytykę współczesnych mu niedomagań społeczno-ustrojowych.

Zmarł 14.02.1791 r. w Warszawie.

Feliks JEZIERSKI (1817 - 1901)

filozof, pedagog, krytyk i tłumacz literatury

Urodził się 18.05.1817 r. w Kozłówce k. Lubartowa. W 1836 r. ukończył Gimnazjum Gubernialne w Lublinie i jako stypendysta Królestwa Polskiego został skierowany do Instytutu Pedagogicznego w Moskwie. Przez 4 lata studiował filologię klasyczną. Po powrocie do Lublina podjął pracę młodszego nauczyciela języka polskiego i łaciny w tutejszym Gimnazjum. Jednocześnie rozwijał twórczość literacką i naukową. W 1861 r. został wykładowcą na kursach przygotowawczych do Szkoły Głównej Warszawskiej. W 1862 r. był już adiunktem na Wydziale Filologiczno-Historycznym w Szkole Głównej. Przez dwa lata przebywał w Niemczech. Doktoryzował się w Jenie w 1863 r. W 1864 r. wrócił do Warszawy i podjął pracę nauczyciela w IV Gimnazjum w Warszawie. Od 1883 r. był sekretarzem redakcji Encyklopedii Wychowawczej.

Był autorem wielu prac z dziedziny pedagogiki i językoznawstwa. W pracy „Nauczyciel ze stanowiska moralnego i naukowego” dowodził wyższości wychowania publicznego, przygotowującego jednostkę dla społeczeństwa i narodu - nad wychowaniem domowym. Za cel nauczania uważał rozwinięcie umysłu, nie zaś przekazanie wielu wiadomości. Służyć temu miały - logika, filozofia i historia. Zwracał też uwagę na umiejętność dobrego wystawiania się. Tłumaczył m.in.: Berkeleya, Brandosa, Byrona i Goethego. Opracował „Dzieje literatury angielskiej”.

Zmarł 15.12.1901 r. w Warszawie.

Tadeusz KALINOWSKI (1901 - 1971)

nauczyciel, historyk

Urodził się 21.12.1901 r. w Kętach. Był synem dyrektora tamtejszego gimnazjum. Tam też ukończył szkołę powszechną i gimnazjum. W przełomowych latach 1918-1920 rodzina Kalinowskich włączyła się aktywnie w walkę o odzyskanie i utrzymanie niepodległości - w listopadzie 1918 r. młody Tadeusz brał udział w rozbrajaniu Niemców w Warszawie, a Jego ojciec walczył i zginął w obronie Lwowa w 1919 r. Po ukończeniu Wyższego Kursu Nauczycielskiego w Wilnie w 1930 r., podjął pracę w Dratowie k/Łęcznej. Następnie uczył kolejno w szkołach w Wólce Rokickiej, Kulczynie i Chojnie Nowym. Pod koniec lat 30-tych zapisał się na studia w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i ukończył je już w okresie okupacji hitlerowskiej. We wrześniu 1939 r. będąc kierownikiem szkoły powszechnej w Lipówkach, zorganizował grupę ludzi do walki z desantem niemieckim. Musiał uciekać, a następnie ukrywał się pracując jako instruktor tytoniowy. W tym czasie rodzina przeniosła się do Lublina. Należał do Armii Krajowej i uczył na tajnych kompletach historii i języka polskiego.

Po wyzwoleniu uczył w Gimnazjum i Liceum im. Hetmana Jana Zamojskiego w Lublinie oraz Szkole Vetterów. Oprócz pracy nauczycielskiej pełnił różne kierownicze funkcje w nadzorze pedagogicznym - był inspektorem szkolnym w Kraśniku i Lublinie, a także naczelnikiem wydziału w Kuratorium Oświaty. Na początku lat 50-tych przeniósł się do Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica. Uczył historii, która była pasją Jego życia. Angażował się również w pracę pozalekcyjną, prowadząc zespół muzyczny i uczestnicząc w zbiórkach, wycieczkach oraz obozach drużyny harcerskiej „Błękitnej Jedyńki”. W „Staszicu” uczył do momentu przejścia na emeryturę w 1969 r. Pracował także w niepełnym wymiarze godzin jako nauczyciel historii w Przykładowej Zasadniczej Szkole Zawodowej na ulicy Garbarskiej.

Zmarł 21.08.1971 r. w Lublinie.

Bohdan KOMOROWSKI (1912 - 1995)

pedagog-filolog

Urodził się 18.07.1912 r. w Salinach na Kaukazie. W 1921 r. powrócił z rodzicami do kraju. Świadectwo dojrzałości uzyskał w Grójcu. Studia wyższe odbył na Uniwersytecie Warszawskim uzyskując dyplom magistra filologii w zakresie filologii polskiej oraz w zakresie filologii klasycznej. Następnie odbył służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim. W 1938 r. ukończył Studium Pedagogiczne dla magistrów przy UW, uzyskując dyplom nauczyciela szkół średnich w zakresie filologii polskiej. Zmobilizowany w 1939 r. walczył w grupie operacyjnej gen. Kleberga i dostał się do niewoli niemieckiej. W oflagu przebywał do 1945 r. Po powrocie do kraju podjął pracę w Liceum Ogólnokształcącym im. St. Staszica w Lublinie, gdzie uczył języków: polskiego, angielskiego, niemieckiego, a także propedeutyki filologii i logiki. Przez rok uczył w Liceum dla Pracujących, a w latach 1956-1964 w I Studium Nauczycielskim w Lublinie. Następnie przeniósł się na UMCS, gdzie po doktoryzowaniu się w zakresie pedagogiki na UW w 1964 r. objął stanowisko adiunkta, a po habilitacji na UMCS w 1969 r. - docenta. W 1970 r. przeniósł się do Akademii Medycznej gdzie kierował Zakładem Pedagogiki i był prodziekanem Wydziału Pielęgniarskiego. Po powrocie na UMCS objął stanowisko dyrektora Instytutu Pedagogiki. W 1987 r. przeszedł na wcześniejszą emeryturę.

Dorobek naukowy profesora obejmuje 118 publikacji. Intensywnie działał społecznie w wielu instytucjach - TWP, ZHP, Polskim Towarzystwie Logopedycznym i Instytucie Badań Pedagogicznych w Warszawie.

Otrzymał liczne odznaczenia i nagrody - wojenne i za pracę pedagogiczną. Dwukrotnie otrzymał Odznakę Grunwaldzką, medal „Zasłużony na Polu Chwały”. Odznaczony był Złotym Krzyżem Zasługi, medalem „Zwycięstwa i Wolności”, medalem Komisji Edukacyjnej i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Zmarł 05.05.1995 roku w Lublinie.

Florian KRASUCKI (1875 - 1952)

prefekt

Urodził się 29.04.1875 r. w Szczepankach k/Łukowa. Po ukończeniu rosyjskiego Gimnazjum w Siedlcach, wstąpił do Seminarium w Lublinie. Po święceniach duchownych wyjechał do Odessy, gdzie studiował muzykologię. Jakiś czas był wikariuszem w wiejskiej parafii, ale wyjechał do Fryburga na dalsze studia muzykologiczne. Doktoryzował się w 1903 r. i powrócił do kraju. Pracował 5 lat jako wychowawca w dworach. W 1906 r. rozpoczął pracę w Prywatnej Szkole Filologicznej im. Staszica jako katecheta. Od 1908 r. był prefektem w „Szkole Lubelskiej”. Uczył też w innych szkołach średnich i Szkole Muzycznej. Oprócz religii uczył propedeutyki filozofii i historii muzyki.

W czasie I wojny światowej zajmował się również publicystyką na łamach pisma nauczycieli lubelskich „Szkola Polska”.

Od 1919 r. był kanonikiem gremialnym w Kapitułe Katedralnej Lubelskiej, od 1931 r. - prałatem scholastykiem, a od 1942 r. prałatem - kustoszem.

Zmarł 20.04.1952 r.

Zygmunt KUKULSKI (1890 - 1944)

pedagog, historyk

Urodził się 02.05.1890 r. w Jasle. Ukończył Państwowe Gimnazjum Klasyczne im. Króla St. Leszczyńskiego w Jasle (1909 r.). Przez rok studiował prawo, a następnie polonistykę i pedagogikę na Wydziale Filozoficznym UJ (1910-1914).

Pracę nauczycielską w Gimnazjum św. Anny w Krakowie przerwała służba wojskowa (1914 r.). Przez dwa lata walczył na froncie rosyjskim w 3 pułku cesarskich strzelców tyrolskich. Wrócił jako inwalida wojenny (rana nogi). Doktorat obronił w 1917 r.

W roku 1920 przeniósł się do Lublina i objął stanowisko z-cy profesora, a później profesora pedagogiki w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Równocześnie w Państwowym Gimnazjum im. St. Staszica uczył języka polskiego i historii. Habilitował się w 1923 r. na Uniwersytecie im. J. Kazimierza we Lwowie.

W roku szkolnym 1929/30 objął obowiązki dyrektora w Państwowym Gimnazjum im. St. Staszica, chcąc m.in. zrealizować swoje koncepcje wychowawcze. Po roku, bez podania istotnych przyczyn, pozbawiono go stanowiska. Był m.in. prezesem Komitetu przygotowującego jubileusz 100-letniej rocznicy śmierci St. Staszica, Komitetu Budowy Pomnika J. Kochanowskiego, Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

W sierpniu 1939 r. wyjechał do Chicago na Wystawę Światową. Wybuch II wojny światowej pokrzyżował mu plany powrotu do kraju. Schronił się w Anglii, a później w Szkocji. Objął wykłady i ćwiczenia (1942 r.) w Studium Pedagogicznym przy Uniwersytecie w Edynburgu dla urlopowanych z wojska nauczycieli Polaków.

Zmarł nagle w Peebles 04.01.1944 r.

Juliusz KURZAŃKOWSKI (1888 - 1952)

pedagog - plastyk

Urodził się 05.12.1888 r. w Radomiu. Wydalony w 1905 r. za udział w strajku szkolnym z Radomskiego Gimnazjum Męskiego ukończył tam w 1907 r. Miejską Szkołę Handlową. Podjął studia artystyczne w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie, przerwane powołaniem do służby wojskowej, którą odbywał w 6 pułku grenadierów w Moskwie. Walczył na froncie austriackim; dostał się do niewoli. W obozach jenieckich przebywał do 1918 r. Po zakończeniu wojny uczył rysunków i uzyskał uprawnienia pedagogiczne. W 1925 r. przeniósł się do Lubartowa. W 1926 r. uzyskał uprawnienia do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminariach nauczycielskich. Przeniósł się do Lublina i do 1938 r. uczył w Seminarium Nauczycielskim Męskim. Po jego likwidacji podjął pracę w Liceum im. St. Staszica w Lublinie. Podczas okupacji uczył rysunku i techniki reklamy w szkołach lubelskich. W 1944 r. powrócił do pracy w Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica, jako nauczyciel rysunku, a później również języka rosyjskiego. W 1950 r. zmuszony był przenieść się do Państwowego Liceum Szkół Plastycznych w Lublinie. Był wszechstronnie utalentowanym twórcą. Uprawiał z powodzeniem malarstwo, szczególnie - akwarelę, grafikę, scenografię i lalkarstwo. Inspiracją była architektura, sceny o charakterze obyczajowym i reporterskim. Pracował społecznie w związkach pracy twórczej. Był członkiem Związku Polskich Artystów Grafików oraz współzałożycielem i prezesem Związku Artystów Plastyków w Lublinie.

Zmarł w 1952 r. w Lublinie.

Piotr KRECHOWICZ (1891 - ...)

pedagog, polonista

Urodził się 19.06.1891 r. w Rudkach k. Lwowa. W 1913 r. ukończył gimnazjum im. cesarza Franciszka Józefa w Drohyczku. Studia akademickie na Wydziale Filozofii Uniwersytetu J. K. we Lwowie. W przerwie służył w wojsku austriackim, z którego został zwolniony jako 50 % inwalida. W latach 1918-1919 był kierownikiem prywatnego 4-klasowego gimnazjum w Gródkach. W 1919 r. rozpoczął pracę jako nauczyciel języka polskiego w Państwowym Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie. W 1925 r. uzyskał dyplom kwalifikujący do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących. W 1933 r. ukończył też kurs pedagogiczny. W tym samym roku powołano go na stanowisko dyrektora Gimnazjum lecz od nowego roku szkolnego przeniesiono go na równorzędne stanowisko do Łukowa. Pracował tam do wybuchu II wojny światowej.

Działał też w organizacjach politycznych i społecznych. Należał do PPS-Zjednoczenie. Od 1928 r. był członkiem ZNP, a od 1929 r. przewodniczącym sekcji szkolnictwa średniego. W latach 1935-1939 działał w zarządzie Związku Zachodniego, był też w zarządzie Ligi Morskiej i Kolonialnej. W czasie wojny przebywał w Łukowie. Aresztowany w 1941 r. został zwolniony i często zmieniał miejsce pobytu. W 1945 r. wrócił do Łukowa i został dyrektorem Szkoły im. T. Kościuszki.

Był członkiem różnych organizacji społecznych, oraz po zjednoczeniu - do PZPR. W 1950 r. jako były członek PPS, został usunięty z partii, jako „element destrukcyjny”.

Dalsze jego losy nie są znane.

Józef KLINGHOFFER (1903 - ...)

pedagog, germanista i anglista

Urodził się 14.01.1903 r. w Radawcach na Bukowinie w Rumunii. W latach 1914-1917 uczęszczał do gimnazjum im. K. Szajnochy we Lwowie, maturę uzyskał w 1922 r. w Radawcach. Studiował na Wydziale Filozoficznym w Wiedniu, a następnie na UJ w Krakowie. W 1927 r. zdał egzamin państwowy z języka niemieckiego jako głównego oraz angielskiego jako dodatkowego. W 1927 r. rozpoczął pracę nauczycielską w Tomaszowie Lub. W 1929 r. odbył służbę wojskową, kończąc ją w stopniu plutonowego podchorążego. W 1930 r. zdał egzamin pedagogiczny i uzyskał dyplom nauczyciela szkół średnich. Odbył też w Austrii kurs dla germanistów jako stypendysta Min. WRiOP. W 1933 r. podjął pracę nauczyciela języka niemieckiego w Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie. Dzięki uzdolnieniom pedagogicznym i organizacyjnym postawił naukę języka niemieckiego na wysokim poziomie. Zorganizował w szkole koło germanistyczne. Został, dzięki swym wysokim kwalifikacjom, kierownikiem okręgowego ogniska metodycznego języka niemieckiego. Był też członkiem zarządu Koła Polskiego Towarzystwa Neofilologów. Zarówno w Tomaszowie jak i w Lublinie był opiekunem organizacji uczniowskich. Był członkiem BBWR, Towarzystwa Przyjaciół Związku Strzeleckiego, Towarzystwa Czerwonego Krzyża, LOP, Ligi Morskiej i Kolonialnej oraz ZNP.

W okresach wakacyjnych wiele podróżował po Europie. W sierpniu 1939 r. przebywał w Anglii. Będąc podporucznikiem rezerwy wrócił do kraju. W czasie okupacji pod przybranym nazwiskiem Dąbrowski przebywał w Warszawie. Po wojnie proponowano mu katedrę języka niemieckiego pod warunkiem wstąpienia do PZPR. Odmówił i wyjechał do USA.

Jego dalsze losy są nieznanne.

Józef KLINGHOFFER (1903 - ...)

pedagog, germanista i anglista

Urodził się 14.01.1903 r. w Radawcach na Bukowinie w Rumunii. W latach 1914-1917 uczęszczał do gimnazjum im. K. Szajnochy we Lwowie, maturę uzyskał w 1922 r. w Radawcach. Studiował na Wydziale Filozoficznym w Wiedniu, a następnie na UJ w Krakowie. W 1927 r. zdał egzamin państwowy z języka niemieckiego jako głównego oraz angielskiego jako dodatkowego. W 1927 r. rozpoczął pracę nauczycielską w Tomaszowie Lub. W 1929 r. odbył służbę wojskową, kończąc ją w stopniu plutonowego podchorążego. W 1930 r. zdał egzamin pedagogiczny i uzyskał dyplom nauczyciela szkół średnich. Odbył też w Austrii kurs dla germanistów jako stypendysta Min. WRiOP. W 1933 r. podjął pracę nauczyciela języka niemieckiego w Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie. Dzięki uzdolnieniom pedagogicznym i organizacyjnym postawił naukę języka niemieckiego na wysokim poziomie. Zorganizował w szkole koło germanistyczne. Został, dzięki swym wysokim kwalifikacjom, kierownikiem okręgowego ogniska metodycznego języka niemieckiego. Był też członkiem zarządu Koła Polskiego Towarzystwa Neofilologów. Zarówno w Tomaszowie jak i w Lublinie był opiekunem organizacji uczniowskich. Był członkiem BBWR, Towarzystwa Przyjaciół Związku Strzeleckiego, Towarzystwa Czerwonego Krzyża, LOP, Ligi Morskiej i Kolonialnej oraz ZNP.

W okresach wakacyjnych wiele podróżował po Europie. W sierpniu 1939 r. przebywał w Anglii. Będąc podporucznikiem rezerwy wrócił do kraju. W czasie okupacji pod przybranym nazwiskiem Dąbrowski przebywał w Warszawie. Po wojnie proponowano mu katedrę języka niemieckiego pod warunkiem wstąpienia do PZPR. Odmówił i wyjechał do USA.

Jego dalsze losy są nieznane.

Tadeusz LEWACKI (1906 - 1974)

pedagog-matematyk

Urodził się 17.09.1906 r. w Warszawie. Uczył się w gimnazjum w Kijowie i Równem, gdzie w 1927 r. uzyskał maturę. W 1932 r. na UW uzyskał stopień magistra filozofii w zakresie matematyki. Rok później ukończył roczne Studium Pedagogiczne. Od 12-go roku życia należał do harcerstwa. W 1933 r. przeniósł się do Lublina i został nauczycielem w Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica. Kontynuował także działalność harcerską, będąc od 1935 r. komendantem Hufca Harcerzy Lublin I; później zaś - do wybuchu wojny - członkiem Komendy Chorągwi Lubelskiej Harcerzy. W okresie okupacji uczył w szkołach handlowych w Lublinie i w Szkole Rolniczo-Hodowlanej w Klementowicach.

W sierpniu 1944 r. powrócił do Lublina i rozpoczął organizowanie Liceum im. St. Staszica, gdzie przez rok pełnił obowiązki dyrektora Szkoły. Po trzyletniej przerwie, w 1948 r., powrócił do Liceum. Był dyrektorem szkoły do września 1968 r., z sześcioletnią przerwą, podczas której był wizytatorem Wydziału Oświaty PWRN.

Zmarł 2.12.1974 r. w Lublinie.

Hieronim ŁOPACIŃSKI (1860 - 1906)

pedagog, językoznawca, etnograf, bibliograf

Urodził się 30.09.1860 r. w Ośnie Górnym na Kujawach. W 1879 r. ukończył gimnazjum w Kaliszu, po czym odbył studia filologiczne na Wydziale Historyczno-Filologicznym UW. W latach 1883-1884 pracował w III Gimnazjum w Warszawie ucząc języków starożytnych, a od 1884 r. w Lubelskim Gimnazjum Męskim, gdzie uczył filologii i historii - do końca życia.

Szczególnie interesował się historią Lubelszczyzny, gwarą i obyczajami ludowymi. W tej dziedzinie napisał ponad 160 prac. Od 1898 r. uczestniczył w pracach Akademii Umiejętności, której członkiem korespondentem został w 1900 r. W 1904 r. odmówił przyjęcia Katedry Historii Literatury Polskiej na UJK. W 1905 r. odmówił objęcia etatu lektora języka polskiego na UW. Nie angażował się politycznie. Był lojalistą. Za wzorową pracę zawodową otrzymał Order św. Stanisława oraz św. Anny. W 1900 r. przyznano mu tytuł radcy dworu.

Miał szereg ewidentnych osiągnięć naukowych. W 1901 r. zorganizował wystawę sztuki i starożytności, prezentującą bogate zbiory antropologiczne i etnograficzne. Sam miał bogaty księgozbiór, a w nim cenne druki i rękopisy.

Przyczynił się do utworzenia Muzeum Lubelskiego i Biblioteki Publicznej w Lublinie.

Zmarł tragicznie 24.08.1906 r.

Tadeusz MONIEWSKI (1901 - 1939)

pedagog-historyk

Urodził się 23.01.1901 r. w Warszawie. Ukończył w 1918 r. Prywatne Gimnazjum Męskie im. Z. Wielopolskiego w Warszawie. Brał udział w szkolnych, konspiracyjnych organizacjach niepodległościowych, za co był karany przez władze niemieckie. W listopadzie 1918 r. wstąpił jako ochotnik do formującego się w Cytadeli Warszawskiej Dywizjonu Artylerii, skąd w styczniu 1919 r. został wysłany na front litewsko-białoruski. Walczył na Podlasiu i Wołyniu jako bombardier - kapral i plutonowy. W uznaniu zasług wojennych otrzymał Krzyż Walecznych oraz medal - Polska Swemu Obroncy. Po demobilizacji w 1920 r. rozpoczął studia historyczne na Wydziale Filozoficznym UW. W toku studiów był czynnym członkiem organizacji studenckich, redagował miesięcznik „Dla Polski”.

Pracę nauczycielską rozpoczął w 1922 r. w Siedlcach, a w 1924 r. zdał egzamin nauczycielski z historii. Prowadził tam szeroką działalność społeczną i publicystyczną. Od 01.09.1924 r. został dyrektorem I Państwowego Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie. W 1932 r. awansował na stanowisko okręgowego wizytatora Szkół. Powrócił jednak do Szkoły w 1933 r. i pełnił funkcję dyrektora do dnia 09.11.1939 r. Za jego czasów zbudowano nowy gmach szkoły. Poza Szkołą pracował w wielu organizacjach społeczno-politycznych. Był wiceprezesem Zarządu Okręgu ZHP, radnym miasta Lublina, członkiem BBWR.

Aresztowany 09.11.1939 r. został osadzony na Zamku i rozstrzelany w pierwszej grupie dziesięciu zakładników w dniu 23.12.1939 r.

Janina NIEMIRSKA-PLISZCZYŃSKA (1904 - 1982)

pedagog - filolog klasyczny

Urodziła się 17.02.1904 r. w Łodzi. Maturę zdała w Warszawie, po czym uzyskała magisterium z filologii klasycznej na UW. W 1928 r. obroniła doktorat i przeniosła się do Lublina. Uczyła łaciny w szkołach średnich. W Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica pracowała od 1933 r. do wybuchu wojny. W latach 1931-1939 była też kierownikiem ośrodka naukowo-metodycznego języka łacińskiego.

Podczas okupacji brała udział w tajnym nauczaniu. Po wojnie powróciła do Liceum im. St. Staszica, gdzie uczyła łaciny do 1948 r. Uczyła następnie w Gimnazjum i Liceum im. J. Zamojskiego, a od 1950 r. ponownie kierowała ośrodkiem metodycznym. W 1952 r. zaczęła pracować w KUL. W 1955 r. habilitowała się i do przejścia na emeryturę w 1967 r. była kierownikiem I Katedry Filologii Klasycznej.

Zmarła 02.09.1982 r.

Czesław NOWICKI (1902 - 1984)

katecheta

Urodził się 11.09.1902 r. w Parczewie. Po ukończeniu w 1919 r. pięciu klas w Gimnazjum Staszica w Lublinie wstąpił do Seminarium Duchownego. Święcenia Kapłańskie otrzymał w 1925 r. W 1928 r. ukończył studia na KUL, uzyskując stopień doktora teologii. Studia teologiczne pogłębiał we Fryburgu i Rzymie. Po powrocie pełnił funkcję wikariusza w parafii św. Pawła, a w latach 1930-1939 był prefektem Państwowego Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica w Lublinie. Aresztowany przez Niemców, przebywał kilka miesięcy w więzieniu na Zamku. Zwolniony - wyjechał do Parczewa. W 1944 r. powrócił do obowiązków prefekta. Powołany też został na stanowisko wizytatora diecezjalnego i referenta d/s szkolnych przy Kurii Biskupiej w Lublinie. W 1948 r. otrzymał godność Kanonika gremialnego Kapituły Zamojskiej. Represjonowany w 1950 r. przeniesiony był do innych szkół lubelskich. W 1952 r. władze szkolne pozbawiły go stanowiska prefekta. W latach 1952-1953 był kapelanem SS Franciszkanek w Klemensowie. W latach 1953-1955 powrócił do szkolnictwa, a w 1957 r. do Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie.

Po likwidacji nauczania religii w szkołach, zorganizował dla uczniów naukę religii w kościele OO Dominikanów. W 1968 r. został kapelanem SS Urszulanek i domu diecezjalnego w Nałęczowie. W tymże roku przeszedł na emeryturę i poświęcił się pracy naukowej.

Zmarł 29.03.1984 r. w Lublinie.

Maria OGUREK (1912 - 1990)

pedagog-biolog

Urodziła się 08.08.1912 r. w Kurowie Lub. Po ukończeniu seminarium nauczycielskiego uczyła w szkole wiejskiej, a następnie w Sokołowie Podl. Brała udział w tajnym nauczaniu. Należała do Armii Krajowej, była łączniczką, kolporterką, zaopatrywała w leki i środki opatrunkowe.

W 1945 r. wyjechała do Łodzi, gdzie ukończyła Wydział Biologii Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Po studiach pracowała w Liceum Pedagogicznym w Lublinie, tracąc pracę ze względu na swą postawę religijną. Pracowała w sekretariacie UMCS do 1956 r., kiedy przywrócono jej prawo do nauczania. Podjęła pracę nauczyciela biologii w Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica w Lublinie, którą kontynuowała do przejścia na emeryturę 01.09.1990 r.

Zmarła 11.12.1990 r. w Lublinie.

Józef OSTROWSKI (1889 - 1945)

pedagog, muzyk

Urodził się 28.09.1889 r. w Bochni. W latach 1916-1918 walczył w armii austriackiej na frontach - rosyjskim i włoskim. W 1920 r. uzyskał świadectwo dojrzałości w Gimnazjum im. Wrońskiego w Krakowie. Studiował w konserwatorium Towarzystwa Muzycznego w Krakowie, które ukończył w 1931 r. Zainteresowania muzyczne zaczęły się już w Bochni, gdzie w latach 1910-1925 grywał jako skrzypek i klarncista w Zakładach tamtejszej Żupy Solnej. W 1927 r. uzyskał dyplom nauczycielski i podjął pracę w gimnazjach w Nieświeżu i Łukowie. Od 1931 r. do wojny prowadził chór i orkiestrę w Państwowym Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie. W święta i rocznice państwowe jego orkiestra często występowała publicznie. Liczyła przeciętnie 40 uczniów w różnych profilowo podzespółach. Chór liczył około 50 uczniów.

Okupację przeżył w Lublinie

Zmarł w 1945 r. w Bochni.

Wincenty PIENKOWSKI (1786 - 1863)

kapłan, pedagog, społecznik

Urodził się 19.07.1786 r. w Woli Modliborskiej w pow. janowskim. Nauki gimnazjalne pobierał w Zamościu i Lwowie. Po ukończeniu seminarium duchownego w Lublinie został wyświęcony na kapłana w 1809 r. Był wikariuszem w Stężycy, a następnie wikariuszem-kaznodzieją kolegiaty św. Mikołaja i promotorem arcybractwa św. Trójcy przy kaplicy zamkowej w Lublinie. Jednocześnie uczył religii i języka niemieckiego w lubelskiej Szkole Wojewódzkiej. Od 1815 r. przez 38 lat był proboszczem w Kurowie, a przez ostatnich 7 lat - administratorem diecezji lubelskiej. Cieszył się uznaniem wiernych i zaufaniem dworu ks. Czartoryskich w Puławach. Działał społecznie jako organizator szkolnictwa, był sędzią pokoju powiatu kazimierskiego, a następnie marszałkiem zgromadzenia obwodu lubelskiego. W 1829 r. został kanonikiem honorowym, a w 1837 r. gremialnym - Katedry lubelskiej. W 1864 r. mianowano go administratorem diecezji lubelskiej, a w 1853 r. został biskupem ordynariuszem lubelskim.

Zmarł 21.11.1863 r. w Lublinie.

Kazimierz PLUCIŃSKI (1883 - 1940)

pedagog - filolog klasyczny

Urodził się 10.11.1883 r. w Woli Lubelskiej. W 1907 r. ukończył Gimnazjum w Tarnowie. Studia filologiczne ukończył na UJ w Krakowie. Uczył jako zastępca nauczyciela w III Gimnazjum w Krakowie. Od 1914 r. służył w wojsku austriackim. Od 1916 r. uczył w Jaśle i Krakowie. Z niewiadomych względów odrzucono jego prośby o poddanie egzaminowi nauczycielskiemu. Po odzyskaniu niepodległości przeniósł się do Warszawy, gdzie uczył w szkołach średnich i pracował naukowo w zakresie filologii klasycznej. Od 1936 r. uczył łaciny w Państwowym Gimnazjum i Liceum im. Staszica.

W czasie okupacji przez jakiś czas kierował Szkołą. Aresztowano go 24.03.1940 r. na ulicy. Był więźniem Zamku Lubelskiego.

Zginął w Dachau 23.12.1940 r.

Adrian RADZIMIŃSKI (1557 - 1615)

jezuita, pedagog, Kaznodzieja, polemista

Urodził się w 1557 r. w Radzyminie. Pobierał w latach 1568-71 nauki w Gimnazjum Jezuickim w Pułtusku, a następnie studiował filozofię w Kolegium Jezuickim w Wilnie. W 1574 r. wstąpił do zakonu. Studiował filozofię i matematykę w Akademii Wileńskiej, a teologię na Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Święcenia kapłańskie przyjął w 1587 r. w Rzymie i pełnił obowiązki spowiednika Polaków w bazylice św. Piotra w Rzymie. W 1590 r. wrócił do Polski i zamieszkał w Lublinie. Był tu rektorem Gimnazjum Jezuickiego, kaznodzieją i wykładowcą dla duchowieństwa diecezjalnego. Od 1591 r. prowadził działalność misyjną wśród różnowierców - arian i kalwinistów, prowadząc z nimi dysputy na tematy teologiczne w Lublinie i Lewartowie, ogłoszone następnie drukiem. Od 1593 r. był kaznodzieją i wykładowcą w Kolegium Poznańskim, a później jego dyrektorem. Od 1599 r. był przełożonym rezydencji jezuitów i kaznodzieją Katedralnym we Lwowie. Od 1608 r. był przełożonym rezydencji w Sandomierzu.

Zmarł 12.04.1615 r. w Sandomierzu.

Antoni REMISZEWSKI (1883 - 1949)

pedagog - polonista

Urodził się 11.08.1883 r. w Warszawie. Maturę zdał w 1904 r. i rozpoczął studia na Wydziale Filozoficznym UW. Relegowany z uczelni za udział w strajku 1905 r. przeniósł się do Krakowa, gdzie na UJ ukończył w 1909 r. polonistykę. W 1912 r. zamieszkał w Lublinie i podjął pracę w Prywatnym Gimnazjum Filologicznym im. St. Staszica.

W 1914 r. przeniósł się do Łodzi. Pracował w swoim zawodzie, był też radnym. Następnie przeszedł do służby w administracji. Był starostą łódzkim, a po 1926 r. - wojewodą lubelskim do 1930 r. Zasłużył się troszcząc o aktywność gospodarczą i kulturową regionu, budownictwo i służbę zdrowia. W 1933 r. powrócił do Łodzi, skąd wysiedlono go w czasie wojny do Krakowa. Mieszkał potem w Warszawie i Kielcach. Działał w AK. Był dyrektorem Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych.

Zmarł 08.03.1948 r. w Warszawie.

Ludwik ROMM (1783 - 1838)

muzyk, kompozytor, dyrygent i pedagog

Urodził się w 1783 r. w Czechach. Muzyki uczył się w szkole diaków cerkiewnych w Chełmie. Był tam w latach 1813-1817 dyrygentem kapeli O.O. Bazylianów. Przeniósł się następnie do Krzesimowa w pow. mełgiewskim, a od 1812 r. zamieszkał w Lublinie. W latach 1825-1831 był nauczycielem śpiewu i gry instrumentalnej w Gimnazjum Lubelskim. W jego mieszkaniu odbywały się cotygodniowe wieczory muzyczne. Był też członkiem lubelskich łóż masońskich: „Wolność Odzyskana” i „Świątynie Równości”.

Zmarł 02.01.1838 r. w Lublinie.

Dymitr SENATORSKI (1908 - 1943)

pedagog-polonista

Urodził się 01.10.1908 r. w Staszowie, w dawnym woj. kieleckim. Uczył się początkowo w Kaliszu, a następnie w Moskwie. W 1919 r. podjął dalszą naukę w Polsce. Maturę zdał w 1927 r. W trudnych warunkach życiowych, pracując w drukarni na utrzymanie rodziny - studiował filozofię na Wydziale Humanistycznym UW w Warszawie. W 1931 r. uzyskał tytuł magistra filozofii i rozpoczął pracę w „Szkołe Lubelskiej” jako nauczyciel języka polskiego. W 1932 r. ukończył harcerski kurs nauczycielski oraz w 1933 r. instruktorski kurs obrony przeciwgazowej. Po uzupełnieniu procesu kształcenia w roku 1934 uzyskał dyplom nauczycielski. Od 1934 r. pełnił obowiązki nauczyciela w Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica. Był komendantem Lubelskiej Chorągwi Harcerskiej. W okresie okupacji działał w Warszawie, tworząc zręby harcerskich Szarych Szeregów. Pod pseudonimem „Dymitr” był z ramienia Głównej Kwatery Szarych Szeregów wizytatorem Chorągwi Mazowieckiej i Lubelskiej.

Aresztowany 15.08.1942 r. w Warszawie zginął w 1943 r. na Majdanku.

Józef SKŁODOWSKI (1804 - 1882)

pedagog, bibliotekarz, przyrodnik

Urodził się 19.03.1804 r. w Skłodach (pow. ostrołęcki). W 1823 r. ukończył gimnazjum w Łomży. W latach 1823-1829 studiował na UW prawo oraz równolegle nauki przyrodnicze. Pracował jako nauczyciel w Białej Podlaskiej, Warszawie, Kielcach, Mariampolu i Łomży. Od 1840 r. przez 4 lata był inspektorem szkół gimnazjalnych w Łukowie. Po przeniesieniu się do Siedlec, został w 1849 r. zastępcą dyrektora gimnazjum. W 1851 r. został dyrektorem Lubelskiego Gimnazjum Gubernialnego, lubelskiej szkoły realnej oraz opiekunem szkół niższego szczebla guberni lubelskiej. Zaangażował najlepszych w Królestwie wykładowców nauk przyrodniczych i zapewnił wysoki poziom nauczania szczególnie w tym zakresie.

Otoczył opieką zbiory biblioteczne i udostępnił je mieszkańcom Lublina. Za jego kadencji wybudowano nowy budynek szkolny przy obecnej ul. Narutowicza.

Cieszył się wielkim autorytetem wśród uczniów, nauczycieli i inteligenckiego środowiska miasta.

W 1862 r. przeniesiony został przedwcześnie na emeryturę, ponieważ nie zapobiegał patriotycznym manifestacjom młodzieży. Zamieszkał u swojego kuzyna w Zawieprzycach. Posiadał honorowy tytuł radcy kolegiального.

Zmarł 21.08.1882 r. w Zawieprzycach. Pochowany jest w Kijanach.

Aleksander STRYCHARZEWSKI (1906 - 1991)

nauczyciel wychowania fizycznego

Urodził się 12.02.1906 r. w Tomsku na Syberii. Osierocony, powrócił do kraju w 1921 r. Ukończył Seminarium Nauczycielskie w Wilnie i został nauczycielem wychowania fizycznego. W 1923 r. wstąpił do harcerstwa (Czarna Trzynastka Wileńska). W 1935 r. ukończył wyższe studia w CIWF w Warszawie. W okresie wojny uczył wychowania fizycznego w Nowogródku. Po repatriacji w 1945 r. przyjechał do Lublina. Uczył w.f. w Gimnazjum i Liceum im. J. Zamojskiego, a od 1953 r. związał się na stałe z Liceum im. St. Staszica. W 1955 r. podniósł swoje kwalifikacje, uzyskując stopień magistra na AWF w Warszawie. Został trenerem i instruktorem oraz sędzią klasy państwowej w zakresie siatkówki, koszykówki, piłki ręcznej, lekkiej atletyki i narciarstwa.

Harc mistrz (od 1935 r.) był jednym z opiekunów I LDH im. W. Łukasińskiego „Błękitnej Jedyńki” w Liceum Staszica. Na emeryturę przeszedł w 1968 r.

Zmarł 03.08. 1991 r. w Lublinie.

Franciszek SZABELSKI (1903 - 1980)

pedagog - nauczyciel fizyki i chemii

Urodził się 03.10.1903 r. w Kamionkach w pow. lubartowskim. W 1924 r. ukończył Gimnazjum Matematyczno-Przyrodnicze im. Augusta Witkowskiego w Krakowie. W latach 1924-1925 odbył służbę wojskową w podchorążówce kawalerii. W latach 1925-1930 studiował chemię, fizykę, matematykę, mineralogię i krystalografię na Wydziale Filozoficznym UJ w Krakowie. Jednocześnie ukończył Studium Pedagogiczne.

Od 1930 do 1935 roku uczył w gimnazjach w Olkuszu. W 1935 r. uzyskał dyplom nauczyciela szkół średnich, a od 01.09.1935 r. rozpoczął pracę w I Państwowym Gimnazjum i Liceum im. Staszica w Lublinie, oraz w innych szkołach Lublina. Brał też udział w nauczaniu na różnych kursach wieczorowych, m.in. w ramach TUR.

Aresztowany przez gestapo 09.11.1939 r. więziony był „Pod Zegarem” i na Zamku do 21.03.1940 r. Po zwolnieniu był nauczycielem m.in. w Szkole Kupieckiej W. Areiszowej.

Aresztowany ponownie 09.06.1941 r. był więziony i torturowany „Pod Zegarem”, lecz zwolniony 02.08.1941 r. ze względu na brak dowodów rzeczowych. W latach 1941-1942 uczył w szkołach prywatnych i brał udział w tajnym nauczaniu. Był też Kierownikiem stołówki nauczycielskiej PCK oraz członkiem Rady Głównej Opiekuńczej.

Po oswobodzeniu Lublina spod okupacji niemieckiej powrócił do Gimnazjum im. Staszica, gdzie pracował do 1969 r., ucząc też w innych szkołach Lublina oraz wykładał na UMCS. Od początku swej pracy w Lublinie był członkiem i aktywnym działaczem ZNP. Należał też do Stronnictwa Ludowego, a następnie do ZSL, w którym pełnił różne funkcje.

Za swą pracę zawodową uhonorowany był wieloma odznaczeniami - Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Orderu Odrodzenia Polski, odznakami „Zasłużonego dla Lubelszczyzny”, „Zasłużonego dla Lublina”.

Na emeryturę przeszedł w 1969 r.

Zmarł 23.05.1980 r. w Lublinie.

Małgorzata SZEWCZYK (1907 - 1990)

pedagog

Urodziła się 08.11.1907 r. w Lipsku (dawne woj. radomskie). Ukończyła Gimnazjum i Liceum Unii Lubelskiej, a po zaliczeniu rocznego kursu pedagogicznego została nauczycielką szkoły podstawowej w Krzczonowie, potem w Wólce Lubelskiej, jednocześnie studiując polonistykę na KUL. W 1939 r. podjęła pracę w Szkole Ćwiczeń przy Liceum Pedagogicznym w Lublinie. W okresie okupacji prowadziła tajne nauczanie. Po 1944 r. przez rok pracowała w Gimnazjum i Liceum im. J. Zamojskiego. Za zbyt patriotyczną wystawę mickiewiczowską przeniesiona została do Liceum Wychowawczyń Przedszkoli, a w 1952 r. aresztowana. Skazano ją za pracę w harcerstwie na 8 lat. Po zwolnieniu (po 1956 r.) pracowała w Sanepidzie, bibliotece Technikum Chemicznego, a od 1957 r. do emerytury w Liceum im. St. Staszica.

Od 1918 r. była ściśle związana z harcerstwem. Była w Szarych Szeregach, organizowała pomoc żołnierzom polskim w szpitalach i obozach jenieckich oraz w akcji ratowania dzieci Zamojszczyzny. Zabezpieczała dokumenty zbrodni hitlerowskich. Władze londyńskie odznaczyły ją Medalem Wojska, Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami i Krzyżem Armii Krajowej.

W kraju uzyskała Krzyż Kawalerski Odrodzenia Polski, medal Komisji Edukacji Narodowej oraz honorową Odznakę ZNP za tajne nauczanie.

Zmarła 02.01.1990 r. w Lublinie.

Bolesław SEKUTOWICZ (1881 - 1939)

prawnik, działacz społeczny

Urodził się 19.08.1881 r. w Warszawie. W 1900 r. ukończył Gimnazjum Męskie w Lublinie. Prawo studiował na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie uzyskał dyplom w 1904 r. Osiadł na stałe w Lublinie. W latach 1904-1906 był pomocnikiem adwokata przysięgłego przy Sądzie Okręgowym w Lublinie, odbywając aplikację. W latach 1907-1919 był adwokatem przy tym sądzie. W roku szkolnym 1906-1907 uczył prawoznawstwa w Szkole Filologicznej im. St. Staszica. Od 1915 r. brał aktywny udział w życiu polityczno-organizacyjnym Lublina. Od 1916 r. pełnił obowiązki prezesa Lubelskiego Miejskiego Komitetu Obywatelskiego. Był delegatem do Centralnego Komitetu Obywatelskiego w Królestwie Polskim i członkiem Rady Naczelnej Milicji Obywatelskiej. W 1915 r. został wybrany delegatem do Głównego Komitetu Ratunkowego w Lublinie na obszar okupacji austriackiej. W latach 1916-1918 był radnym Rady Miejskiej. W 1918 r. został powołany przez Radę Regencyjną na członka Rady Stanu Królestwa Polskiego. W 1919 r. przeszedł do sądownictwa. Został sędzią Sądu Okręgowego w Lublinie. Przez ponad 18 lat zajmował stanowiska kierownicze. Od 1929 r. był prezesem Sądu Apelacyjnego w Lublinie. W 1937 r. otrzymał nominację na sędziego Trybunału Stanu.

Pełnił też liczne funkcje w organizacjach społecznych. Po wybuchu wojny w 1939 r. pozostał na swym stanowisku i wspierał poczynania Komitetu Obrony Miasta. Aresztowany przez Gestapo - w grupie zakładników był więziony na Zamku i rozstrzelany 23.12.1939 r. w Lublinie.

Aleksander SCHOENEICH (1861 - 1939)

pastor, nauczyciel religii ewangelickiej

Urodził się 09.12.1861 r. w Warszawie. Ukończył VI Warszawskie Gimnazjum Męskie, a następnie studia teologiczne na Carskim Uniwersytecie Dorpackim. Dyplom uniwersytecki uzyskał w 1886 r. Wybrał służbę duszpasterską. W 1886 r. został ordynowany w Zborze Trójcy Świętej w Warszawie. Został wikariuszem i kapelanem w garnizonie warszawskim. Uczył też religii ewangelickiej w kilku szkołach i administrował parafią w Starej Iwicznej. W 1888 r. przeniósł się do Lublina i został proboszczem parafii ewangelickiej. Jako pastor administrował też filiami: końskowolską, chełmską, kozienicką i jaworską. W 1903 r. został superintendentem diecezji warszawskiej, a od 1921 r. zarządzał też diecezją północno-wschodnią. Od 1937 r. był seniorem diecezji lubelskiej, czasowo też - wołyńskiej. W swej pracy duszpasterskiej opowiadał się za polsnością kościoła ewangelicko-augsburskiego.

W Lublinie uczył religii ewangelickiej we wszystkich szkołach średnich. W latach 1906-1907 uczył w Prywatnym Gimnazjum Filologicznym im. St. Staszica. Do szkoły tej, po jej upaństwowieniu, powrócił w latach 1935-1938, ucząc religii młodzieży wyznania ewangelickiego.

Pochodził ze spolszczonej rodziny niemieckiej. Miał też i holenderskich przodków. Wykazał się w swej działalności wielkim patriotyzmem. Wchodził w skład komisji plebiscytowej na Mazurach. Wypowiadał się za szerokim dostępem Polski do morza. Należał do wielu organizacji społecznych i kulturalnych.

W 1939 r. otrzymał tytuł doktora h.c. Wydziału Teologii Ewangelickiej UW. Uhonorowano go Krzyżem Oficerskim (1930) i Komandorskim (1938) Orderu Odrodzenia Polski.

Działalność duszpasterską łączył z publicystyką. Najbardziej związany był ze „Zwiastunem Ewangelicznym”, którego był w latach 1898-1913 współredaktorem a następnie redaktorem. Pisywał też do czasopism lubelskich. Był autorem szeregu książek i broszur o tematyce religijnej oraz modlitewników. Przełożył też z niemieckiego „Konfesję augsburską” (1888) oraz „Mały katechizm Marcina Lutra” (1900).

Zmarł 08.05.1939 r. w Lublinie.

Andrzej SMOLIKOWSKI (1764 - 1839)

nauczyciel, rektor

Urodził się 25.11.1764 r. w Ujściu Solnym, w woj. małopolskim. Po ukończeniu przy głównej nowodworskiej szkoły w Krakowie, w latach 1785 – 89 studiował nauki ścisłe na Wydziale Filozoficznym ówczesnej Szkoły Głównej Krakowskiej (późniejszy UJ). Po uzyskaniu doktoratu skierowany został do Lublina, aby objąć stanowisko nauczyciela fizyki w lubelskiej Szkole Wydziałowej. Po zajęciu Lublina przez Austriaków uczył też w Szkole języka niemieckiego, ale ze względów finansowych zamierzał przejść do innego z wyuczonych zawodów. W 1809 r. po wyzwoleniu Lublina objął nadzór nad gimnazjum i przez Tymczasowy Rząd Centralny mianowany został rektorem lubelskiej Szkoły Departamentowej, którą kierował przez 19 lat i przeszedł na emeryturę w 1828 r. Mając za sobą 43-letnie doświadczenie pedagogiczne przyczynił się waleśnie do podniesienia poziomu nauczania w Szkole. Dziesięciokrotnie powiększył stan liczebny księgozbioru biblioteki szkolnej oraz unowocześnił wyposażenie gabinetów dydaktycznych. Uruchomił też szkołę przygotowawczą, przekształconą następnie w pierwszą na terenie Lublina publiczną szkołę elementarną.

Był też aktywnym działaczem społecznym i oświatowym. W 1811 r. zainicjował powstanie w Lublinie towarzystwa akcyjnego – Instytut Bibliopoliczny, który był pierwszą publiczną biblioteką Lublina. W tym samym roku wszedł do pierwszej w Lublinie i najliczniejszej loży masońskiej „Wolność Odzyskana”, skupiającej najczynniejsze jednostki ówczesnego życia kulturalnego miasta. W 1818 r. był współorganizatorem Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie, a następnie jego wieloletnim wiceprezesem. Był też członkiem Towarzystwa Naukowego Krakowskiego.

Po przejściu na emeryturę przeniósł się do Warszawy.

Zmarł 27.08.1839 r. w Warszawie.

Jan TRZPIL (1902 - 1942)

pedagog-matematyk

Urodził się 13.09.1902 r. w Mierzączce, w pow. garwolińskim. Studiował na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym UW. Państwowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie przyznała mu dyplom nauczyciela matematyki i nauki obywatelskiej. W 1920 r. służył ochotniczo w Wojsku Polskim. Od 1932 r. pracował w różnych gimnazjach w Koźmierzycach i Lublinie. Od 1937 r. uczył matematyki w Państwowym Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica w Lublinie. Był silnie zaangażowany w ruch harcerski. W okresie okupacji pracował w nie swoim zawodzie w Klikawie k/Puław. Szkolił instruktorów podziemnej pracy harcerskiej. Zbierał materiały do pisma, które zamierzał wydawać.

Aresztowany został 05.03.1942 r. w Klikawie i uwięziony na Zamku w Lublinie. W okresie 19.04-11.06.1942 r. przebywał w szpitalu więziennym, skąd został wywieziony 21.06.1942 r. do Oświęcimia, gdzie zginął 08.11.1942 r.

Stanisław WARSZEWICKI (1529 - 1591)

teolog, pedagog

Urodził się w 1529 r. w Warszewicach na Mazowszu. Był wychowankiem Akademii Krakowskiej. Kształcił się następnie w Padwie i Wirtembergdze pod kierunkiem T. Melanchtona, głównego reformatora niemieckiego szkolnictwa. Od 1556 r. był sekretarzem króla Zygmunta Augusta. Po wyświęceniu na księdza w 1562 r. otrzymał kanonię gnieźnieńską i poznańską. W 1567 r. wyjechał do Rzymu i wstąpił do zakonu Jezuitów. W latach 1570-72 organizował Akademię Wileńską. W 1574 r. z inicjatywy papieża Grzegorza XIII i Anny Jagiellonki, przebywał w Szwecji z zadaniem nakłonienia Jana III Wazy do przejścia na katolicyzm. W latach 1578-81 był spowiednikiem żony Jana III i wychowawcą królewicza Zygmunta. Po zakończeniu misji w Szwecji skierowany został do Lublina, gdzie zajmował się kaznodziejstwem, dysputami z arianami oraz gromadzeniem środków na budowę gmachu kolegium i kościoła. W 1586 r. został pierwszym rektorem Kolegium Jezuickiego. Kierował nim do 1590 r. Był też tłumaczem dzieł teologicznych, m.in. „Przewodnika grzesznych ludzi” (1567) i „Zwierciadła człowieka chrześcijańskiego” (1577).

Zmarł 03.10.1591 r. w Krakowie.

Stefan WOJCIECHOWSKI (1899 - 1980)

pedagog, historyk, regionalista

Urodził się 31.12.1899 r. w Rzeszowie. Maturę uzyskał w 1917 r. w Przemyślu. Po odbyciu służby wojskowej odbył studia teologiczne. Był wikarym w Drohobyczu i Krakowie. W latach 1922-1925 studiował historię i geografię na UJ. Wiedzę pogłębiał w Wiedniu. Doktorat z filozofii w zakresie historii uzyskał w 1930 r. na UJ. Krótko pracował w szkolnictwie krakowskim, a od 1927 r. związał się na stałe z Lublinem. Uczył w Gimnazjum im. Vetterów i Państwowym Gimnazjum im. St. Staszica. W okresie okupacji był więźniem Zamku Lubelskiego. Po 1944 r. pracował w Kuratorium jako wizytator i naczelnik Wydziału Szkolnictwa Ogólnokształcącego. Był też wykładowcą na UMCS. Działał też w TUR i TWP, oraz społecznie w PTTK. Na emeryturę przeszedł w 1969 r.

Ogłosił ok. 100 prac naukowych i popularyzatorskich z zakresu geografii historycznej oraz historii osadnictwa ziem dawnego woj. lubelskiego.

Zmarł 08.03.1980 r. w Lublinie. Pochowany w Rzeszowie.

Henryk WIERCIEŃSKI (1843 - 1923)

plastyk, ziemianin, powstaniec 1863 r., społecznik

Urodził się 15.07.1843 r. w Kłodnicy k. Bełżyc. Gimnazjum Lubelskie ukończył w 1860 r. Odbił studia na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Doszkałał się w Monachium i Florencji. Powstanie Styczniowe przerwało mu dalsze studia. Walczył w oddziale gen. Langiewicza, biorąc udział w bitwach pod Wąchockiem, na Świętym Krzyżu i koło Staszowa. Pod Małogoszczą dostał się do niewoli i przebywał w więzieniach do lutego 1864 r., kiedy to został zesłany na 5 lat na Sybir. Po powrocie osiadł w Niezabitowie i zajął się gospodarowaniem. Zrujnowany, osiedlił się w 1880 r. w Nałęczowie, prowadząc działalność naukowo-publicystyczną. W 1915 r. przeniósł się do Lublina. Położył duże zasługi w obronie polskości Chełmszczyzny, gromadząc i publikując materiały dotyczące tego regionu. W 1906 r. Gracjan Chmielewski powierzył mu w nowoutworzonej 3-klasowej Szkole Prywatnej im. St. Staszica pełnienie funkcji nauczyciela rysunku, mimo że władze carskie zarzucały mu brak kwalifikacji pedagogicznych. W czasie I Wojny Światowej zorganizował Biuro Statystyczne, które rejestrowało straty wojenne w 27 powiatach będących pod okupacją austro-węgierską. Autor „Statystyki Guberni Lubelskiej” i „Pamiętników”.

Zmarł 16.10.1923 r. w Lublinie.

Ludwik ZENGTALLER (1883 - 1937)

pedagog, filolog, filozof

Urodził się 22.08.1883 r. w Nowym Sączu. Uczęszczał tam do szkoły wydziałowej. W 1844 r. przeniósł się do Krakowa, gdzie w 1901 r. ukończył Gimnazjum św. Anny i podjął studia na Wydziale Filozoficznym UJ. W 1903 r. wyjechał do Berlina i tam studiował filozofię i psychologię. W latach 1904-1907 przebywał w Monachium, studiując na tamtejszym uniwersytecie pod kierunkiem profesorów: Th. Lipps'a i H. Cornelins'a. Po powrocie do Krakowa złożył egzaminy ścisłe z filozofii i historii sztuki. Po przedstawieniu pracy „Poglądy Johna Stuarta Milla na przyczynowość”, otrzymał w 1908 r. stopień doktora filozofii.

W okresie studiów związany był silnie z ruchem młodopolskim. Bywał stałym bywalcem „Jamy Michalikowej”.

Wszelkstronnie wykształcony władał doskonale językiem niemieckim i francuskim. Od 1919 r. uczył w Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie języka francuskiego. Prowadził też zajęcia z propedeutyki filozofii, a w latach 1923-1924 był opiekunem Kółka Filozoficznego. Okresowo uczył też języka niemieckiego.

Esteta w każdym calu, wybitny intelektualista, znawca kultury zachodniej, zwłaszcza romańskiej, oraz z zamiłowaniem filozof, był znakomitym pedagogiem. Wymagający wobec uczniów, nie szczędził swego zaangażowania w proces dydaktyczny, a wykładane w szkole dyscypliny podniósł do wysokiej rangi.

Poza szkołą był lektorem języka i literatury niemieckiej na KUL. Uczestniczył w pracach Towarzystwa Filozoficznego w Krakowie i Lublinie. Działal społecznie na terenie TNSW oraz na rzecz nauczycieli cierpiących niedostatek.

Zmarł nagle 24.10.1937 r. w Lublinie. Pochowano go w Leżajsku.

Wiktor ZIÓLKOWSKI (1893 - 1978)

pedagog, plastyk

Urodził się 18.04.1893 r. w Lublinie. W 1917 r. ukończył Szkołę Lubelską, a następnie podjął studia w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, gdzie uczył się u Mehoffera i Dębickiego. Po studiach wrócił do Lublina i uczył rysunku w wielu lubelskich szkołach, w tym w Gimnazjum im. St. Staszica. Wiele malował, rysował i zajmował się grafiką. Współpracował z wieloma czasopismami poświęconymi sztuce i kulturze. Uczestniczył w pracach wielu organizacji kulturowych i artystycznych, zwłaszcza muzealnych. Interesował się sztuką ludową. W 1944 r. został dyrektorem Muzeum Lubelskiego (do 1948 r.). Był członkiem władz Związku Artystów Plastyków, zajmował się organizowaniem wystaw malarstwa i rysunku. Kolekcjonował lubliniana. Część jego zbiorów znalazła się w Bibliotece im. H. Łopacińskiego.

Zmarł 28.07.1978 r. w Lublinie.

Seweryn ZDZITOWIECKI (1802 - 1879)

chemik, metalurg

Urodził się 06.01.1802 r. w Kodniu. Ukończył w 1818 r. Szkołę Wojewódzką w Lublinie, a następnie studiował na Wydziale Filozofii UW, uzyskując w 1822 r. stopień magistra chemii, po czym został nauczycielem tego przedmiotu w Szkole Wojewódzkiej w Lublinie. W 1825 r. podjął dalsze studia w Szkole Politechnicznej w Wiedniu, a następnie w Sorbonie i Getyndze. Zapoznawał się z zakładami przemysłowymi na Węgrzech, w Czechach, Saksonii, Alzacji i Belgii. W latach 1829-1830 był profesorem chemii i metalurgii Szkoły Przygotowawczej do Instytutu Politechnicznego w Warszawie. W latach 1833-1837 wykładał znów w lubelskiej Szkole Wojewódzkiej chemię i technologię. Od 1840 r. uczył w Gimnazjum Realnym w Warszawie chemii i hutnictwa. Od 1843 r. pracował w Laboratorium J. Liebiga w Gissen, stąd zainteresowania chemią rolną. W 1852 r. doskonalił swą wiedzę w Niemczech i we Francji. W latach 1853-1860 był dyrektorem Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa w Marymoncie. W 1860 r. przeszedł na emeryturę. Autor wielu artykułów propagujących wiedzę rolniczą, głównie nawożenie gleb. Był też autorem podręcznika „Wykład początkowy chemii”.

Zmarł 13.12.1879 r. w Warszawie.

Seweryn ZDZITOWIECKI (1802-1979)

chemik

Urodził się 06.01.1802 r. w Kodniu. Ukończył Szkołę Wojewódzką w Lublinie, a następnie studiował na Wydziale Filozofii UW, uzyskując w 1822 r. stopień magistra, po czym został nauczycielem w Szkole Wojewódzkiej w Lublinie. Od 1825 r. studiował w Szkole Politechnicznej w Wiedniu, a następnie na Sorbonie i Getyndze. Zapoznawał się z zakładami przemysłowymi na Węgrzech, w Czechach, Saksonii, Alzacji i Belgii. W 1829 r. uczył w Szkole Przygotowawczej do Instytutu Politechnicznego i wykładał mineralogię na UW. W 1832 r. w Lublinie wykładał chemię i technologię. W 1837 r. uczył w gimnazjum Gubernialnym w Warszawie. W 1840 r. wykładał chemię i hutnictwo w Gimnazjum Realnym w Warszawie. Od 1843 r. pracował w Laboratorium Liebiga w Giessen, a od 1852 r. doskonalił wiedzę w Niemczech i Francji. Od 1853 r. był dyrektorem Instytutu Gospodarstwa i Leśnictwa w Marymoncie. Od 1860 r. na emeryturze. Był autorem wielu podręczników i prac naukowych.

Zmarł 13.12.1979 r. w Warszawie.

Jan ZIÓŁKOWSKI (1871 - 1937)

ksiądz prefekt

Urodził się w 1871 r. Po ukończeniu Seminarium Duchownego i otrzymanych święce-
niach został w 1908 r. wikariuszem w Puszczy Solskiej, a następnie przeniesiony do Kocka.
W 1904 r. został mianowany sekretarzem Konsystorza Lubelskiego i rektorem Kościoła św.
Apostołów Piotra i Pawła (obecnie Kapucynów). W 1907 r. został zwolniony z Konsystorza,
a powierzono mu funkcję obrońcy węzła małżeńskiego. Do 1916 r. pełnił obowiązki w Kurii
Biskupiej. Był też prefektem w Szkole Handlowej, a od roku szkolnego 1915/16 objął obo-
wiązki prefekta w 8-klasowym Gimnazjum im. Staszica w Lublinie. W 1930 r. przeszedł na
emeryturę, pozostał jednak nadal zastępcą rektora Kościoła Powizytowskiego.

Zmarł 02.06.1937 r. w Lublinie.

Czesław ZALEWSKI (1907 - 1940)

nauczyciel wychowania fizycznego

Urodził się 10.02.1907 r. w Kruszwicy, w dawnym woj. warszawskim. Ukończył Seminarium Nauczycielskie im. St. Konarskiego w Warszawie. W latach 1927-1929 studiował w Państwowym Instytucie Wychowania Fizycznego w Warszawie.

W 1930 r. ukończył służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty w stopniu plutonowego podchorążego. W późniejszych latach na ćwiczeniach wojskowych otrzymał stopień podporucznika. W 1933 r. uzyskał dyplom nauczyciela szkół średnich ogólnokształcących w zakresie wychowania fizycznego. Od 1930 r. prowadził zajęcia w zakresie WF w Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie i był Komendantem szkolnego hufca przysposobienia wojskowego. Osiągnął znaczące wyniki w podnoszeniu sprawności fizycznej młodzieży i podniósł na wysoki poziom osiągnięcia szkoły w zakresie lekkiej atletyki i gier zespołowych. Był też znakomitym wychowawcą.

Zmobilizowany w 1939 r. przeszedł wrześnieowy szlak bojowy od Lublina po Krasnobród. 25.09.1939 r. został wzięty do niewoli sowieckiej i zginął w Katyniu w kwietniu 1940 r.

Marian ZAWIDZKI (1898 - 1945)

pedagog, germanista

Urodził się 01.04.1898 r. w Odolanowie, w woj. poznańskim. Ukończył studia wyższe pedagogiczne i germanistyczne na Uniwersytetach w Lipsku i Poznaniu. Był nauczycielem gimnazjalnym w Poznaniu, a następnie wizytatorem Wydziału Oświaty w Poznaniu. W latach 1932-1939 był wizytatorem na woj. śląskie w Katowicach. Był działaczem Związku Zachodniego oraz redaktorem „Strażnicy Zachodniej”. Po wybuchu wojny, spodziewając się represji, przeniósł się do Lublina. W okresie okupacji uczył na tajnych kompletach. Działał w Służbie Zwycięstwa Polsce, ZWZ, AK. Był zastępcą szefa BIP AK na okręg lubelski. Redagował też prasę podziemną. Działał w komórce KG AK „Zachód”, utrzymującej łączność z Polakami w Niemczech, oraz przygotowywał zagospodarowanie Ziemi Zachodnich po zakończeniu wojny.

We wrześniu 1944 r. rozpoczął pracę jako nauczyciel języka niemieckiego w Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica w Lublinie. 19 listopada 1944 r. został aresztowany przez NKWD. Więziony był na Zamku. Oskarżony został przez Sąd Wojskowy za przynależność do Armii Krajowej i skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano 17.01.1945 r.

Przed wojną odznaczony był Medalem Niepodległości, a w 1945 r., pośmiertnie przez Rząd RP w Londynie Krzyżem Virtuti Militari.

Po wniesieniu przez rodzinę 05.12.1988 r. wniosku o rehabilitację, Sąd Najwyższy 31.01.1990 r. wydał wyrok uniewinniający.